

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie

RESTRUKTURYZACJA MAŁYCH GOSPODARSTW

**Metodyka doradzenia
Świadczenie usług doradczych w ramach
PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH
2014-2020**

Zatwierdzona przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
pismo SAR.drw.6547.25.2018 z dnia 26.03.2018 r.

Brwinów, marzec 2018

SPIS TREŚCI

I. Wstęp	3
II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Restrukturyzacja małych gospodarstw”	4
III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych – wykaz	9
IV. Harmonogram realizacji programu doradczego	10
V. Narzędzia pracy doradczej	11
VI. Załączniki	11

I. Wstęp

W Polsce zdecydowana większość gospodarstw rolnych ma niewielką powierzchnię nie przekraczającą kilku hektarów gruntów rolnych. Ponad połowa polskich gospodarstw rolnych osiąga rocznie wartość produkcji rolniczej niższą niż 4 tys. euro. Produkcję o wartości większej niż 8 tys. euro osiąga tylko co czwarte gospodarstwo rolne. W znacznej części gospodarstw rolnych jest ogromny potencjał rozwojowy. W małych gospodarstwach istnieją możliwości wzrostu produkcji rolnej, a zwłaszcza produkcji zwierzęcej, warzyw, owoców, produkcji prowadzonej metodami ekologicznymi. Rozwój małych gospodarstw w Polsce będzie zależał głównie od wzrostu przychodów z gospodarstwa. Wsparcie rozwojowe małych gospodarstw jest w interesie całego społeczeństwa, bowiem pełne wykorzystanie potencjału rolniczego, zwłaszcza siły roboczej, gruntów rolnych i obiektów inwentarskich jest jednym z podstawowych warunków samowystarczalności żywnościowej kraju.

Jednym z działań wspierających gospodarstwa rolne w nowym programie jest działanie „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)”. Pomoc jest przyznawana na restrukturyzację gospodarstwa w kierunku produkcji żywnościowych lub nieżywnościowych produktów rolnych, a także przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie. Przez restrukturyzację rozumie się zasadnicze zmiany w gospodarstwie, które mają na celu poprawę jego konkurencyjności i zwiększenie jego rentowności poprzez wzrost wielkości ekonomicznej gospodarstwa, w szczególności w wyniku zmiany profilu prowadzonej produkcji rolnej.

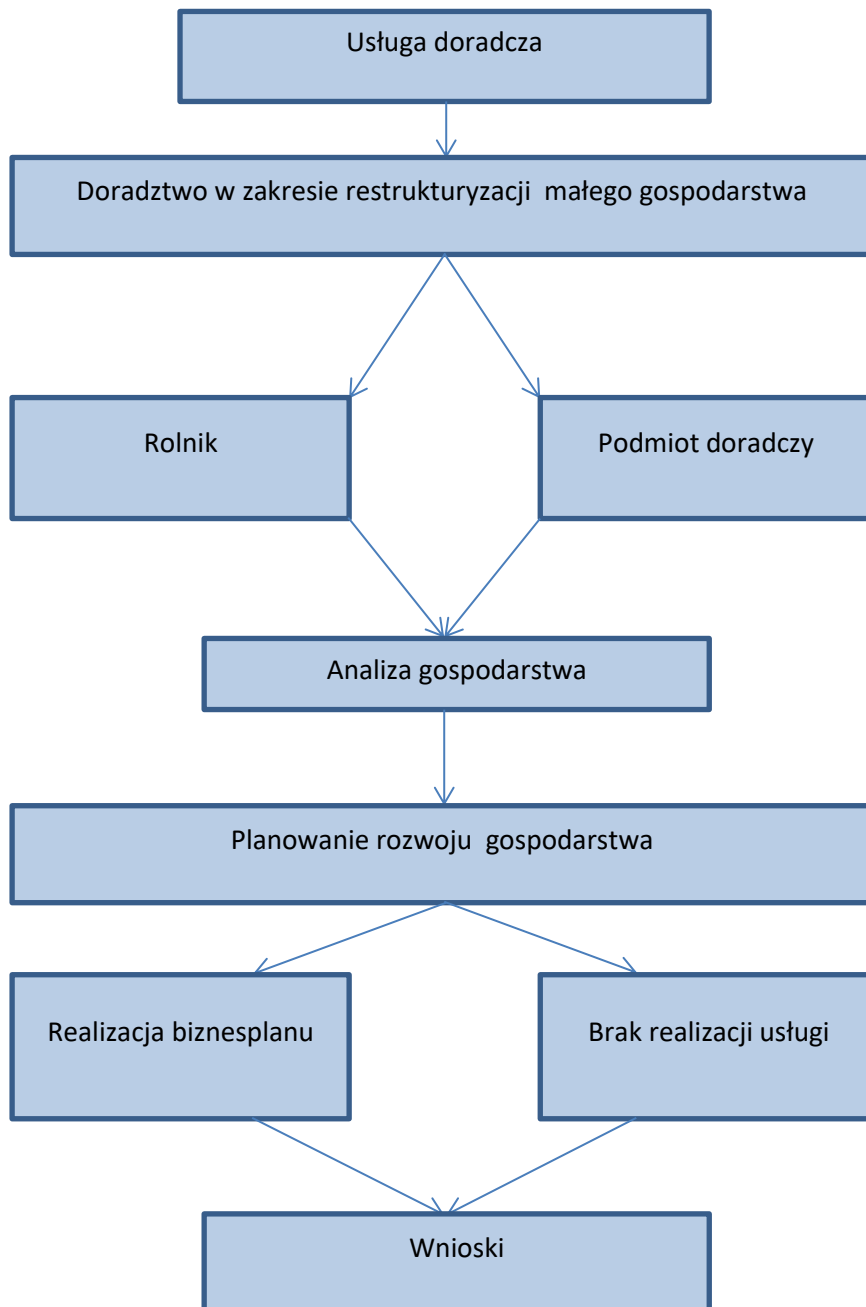
Celem programu jest wsparcie gospodarstw rolnych zajmujących się wytwarzaniem żywnościowych i nieżywnościowych produktów rolnych, przygotowanie do sprzedaży produktów wytwarzanych w gospodarstwie. Pomoc można przeznaczyć również na przetwarzanie produktów jednak w przeważającej części powinny one pochodzić z gospodarstwa.

II. Ogólne zasady świadczenia usługi doradczej „Restrukturyzacja małych gospodarstw”

Poddziałanie: 6.3 Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw.

Rolnik prowadzący gospodarstwo rolne (w ramach usługi doradczej) może skorzystać z analizy powiązanej z możliwością restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa rolnego. Doradca analizuje zgromadzone dokumenty pod kątem ich poprawności, a w razie stwierdzenia braku spójności wyjaśnia rozbieżności z potencjalnym beneficjentem. Usługa będzie polegała na kompleksowym opracowaniu Planu Rozwoju Gospodarstwa (PRG) i planowaniu zmian mających poprawić sytuację ekonomiczną gospodarstwa. Przygotowywany biznesplan powinien być spójny, racjonalny i wykonalny. Doradca zgodnie z instrukcją i na podstawie danych dostarczonych przez potencjalnego beneficjenta sporządza PRG. Opracowanie PRG pozwoli wyznaczyć strategiczne cele na najbliższe lata i pokaże środki na osiągnięcie tych celów.

Schemat korzystania z usługi:

Realizacja usługi doradczej

I etap: Analiza gospodarstwa rolnego

Pierwszym i podstawowym krokiem jest pełna analiza stanu zastanego w gospodarstwie. Rzetelne określenie stanu wyjściowego pozwoli na określenie dalszych możliwości rozwoju gospodarstwa i poprawy jego dochodowości. Właściwa analiza pozwala określić czym dysponujemy, jakie są nasze aktywa i pasywa. Wiedza ta jest istotnym elementem dalszego rozwoju małego gospodarstwa. Już po analizie sytuacji zastanej widzimy w jakiej kondycji jest gospodarstwo i jaki przyjąć kierunek rozwoju gospodarstwa.

W pierwszym kontakcie rolnika z podmiotem doradczym powinna być zweryfikowana dostępność do usługi „Restrukturyzacja małych gospodarstwa” – lista sprawdzająca. Aby doradca miał pełny obraz tego co się dzieje w gospodarstwie powinien przeprowadzić wizytację w gospodarstwie rolnika, to pomoże mu w dalszej pracy przy określaniu stanu wyjściowego w gospodarstwie. Prowadząc analizę gospodarstwa rolnego doradca posługuje się formularzem „Planowanie Rozwoju Gospodarstwa” wersja Excel. W tym formularzu powinny się pojawić podstawowe informacje o gospodarstwie takie jak wielkość gospodarstwa, produkcja zwierzęca, zaplecze maszynowe, budynki i budowle oraz zasoby siły roboczej. Są to informacje ważne bo w oparciu o nie będziemy budować dalszy rozwój małego gospodarstwa. Do określenia dalszej restrukturyzacji działalności rolniczej potrzebne są określone zasoby (ziemia, praca, kapitał oraz wiedza). Widząc nasze gospodarstwo możemy określić, które z tych zasobów mogą być wykorzystane do rozwoju małego gospodarstwa rolnego.

II etap: Opracowywanie „Planu Rozwoju Gospodarstwa”

Na tym etapie doradca w porozumieniu z rolnikiem opracowuje scenariusz restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa. Do wykonania obliczeń wykorzystujemy PRG wersja Excel. Jest to moment krytyczny gdzie podejmuje się decyzje w którym kierunku będzie rozwijało się gospodarstwo. Wiedza i doświadczenie doradcy będą potrzebne, aby wraz z rolnikiem nakreślić wizję restrukturyzacji i rozwoju gospodarstwa w oparciu o zasoby gospodarstwa. Planując pewne przedsięwzięcia na przyszłość musimy planować nasze koszty oraz przychody na realnym poziomie, tylko wtedy możemy mówić o sukcesie. Planując

rozwój gospodarstwa musimy przewidzieć czy posiadamy środki własne, czy będziemy korzystać ze źródeł zewnętrznych. Opracowując plan rozwoju małego gospodarstwa musimy ocenić zasoby majątku stałego (posiadane budynki, gleby i ich klasa, bonitacja), majątek ruchomy (maszyny, urządzenia, drobne narzędzia – ich stan, braki w parku maszynowym pod dalszy rozwój), zasoby siły roboczej (wolne – możliwość wprowadzenia upraw z większą ilością pracy ręcznej) prześledzić obecne trendy rynkowe, fachową literaturę biorąc pod uwagę, że ta działalność musi być realizowana przez minimum 5-6 lat. Po opracowaniu PRG doradca powinien w sposób jasny i wyczerpujący przedstawić rolnikowi jakie ma możliwości restrukturyzacji i rozwoju działalności małego gospodarstwa. Jakie są mocne i słabe strony tego projektu (małego gospodarstwa). Jeśli model rozwoju małego gospodarstwa jest akceptowalny przez rolnika to doradca drukuje cały plan PRG. Dokument powinien być podpisany przez rolnika i doradcę.

III etap: Realizacja bądź brak realizacji „Planu Rozwoju Gospodarstwa”

Na podstawie przeprowadzonej analizy zasobów, opracowanego Planu Rozwoju Gospodarstwa oraz oceny ryzyka beneficjent podejmuje świadomą decyzję o wdrożeniu planu w życie lub zaniechaniu działania. W trakcie realizacji planu doradca jest w kontakcie z rolnikiem i monitoruje realizację restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa. Jeśli jest to potrzebne i tego wymaga sytuacja dojeżdża do rolnika na miejsce realizacji przedsięwzięcia i stara się doradzić rolnikowi. Świadcząc usługę musimy pamiętać, że doradca doradza ale ostateczną decyzję co do realizacji i zakresu przedsięwzięcia podejmuje rolnik. Ostateczna decyzja dotycząca restrukturyzacji małego gospodarstwa oraz zakresu należy do rolnika.

IV etap: Wnioski

Po zakończeniu usługi należy omówić przebieg realizacji przedsięwzięcia. Należy w tym momencie podsumować przedsięwzięcie i przeanalizować poszczególne porażki i sukcesy wybranego modelu rozwoju małego gospodarstwa.

Przepisy prawne:

1. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 października 2015 r. poz. 1813 w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wraz nowelizacjami:
 - ✓ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 maja 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 1016)
 - ✓ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 stycznia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu „Restrukturyzacja małych gospodarstw” w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2017 r. poz. 109)
 - ✓ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 czerwca 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej na operacje typu "Restrukturyzacja małych gospodarstw" w ramach poddziałania "Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw" objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 (Dz. U. z 2016 r. poz. 1009)
2. Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2017 r., poz. 562 z późn. zm.).

III. Dokumenty wspólne dla wszystkich usług doradczych - wykaz

1. Informacje o gospodarstwie, rolniku i analiza możliwości rozwoju.
2. Zakres realizacji programu doradczego.
3. Karta usługi doradczej.
4. Oświadczenie o realizacji programu doradczego.
5. Raport z realizacji programu doradczego.

IV. Harmonogram realizacji programu doradczego

(zadania i opis czynności wykonywanych w kolejnych latach realizacji programu doradczego)

L.p.	Zadanie	Opis czynności w ramach zadania	Dokumentacja	Termin realizacji (w latach)
1	Kwalifikacja wnioskodawcy i gospodarstwa	Wizyta w gospodarstwie: Sprawdzenie kryterium dostępności wnioskodawcy do usługi	Lista kontrolna PRG	I rok – przygotowanie do sporządzania PRG
2	Opracowywanie PRG z uwzględnieniem restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa	Wizyta w gospodarstwie: I etap Analiza gospodarstwa rolnego	PRG - analiza	I rok – przygotowanie do sporządzania PRG
3	Opracowywanie PRG z uwzględnieniem restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa	Praca w biurze II etap Opracowywanie PRG z uwzględnieniem restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa	PRG	I rok
4	Opracowywanie PRG z uwzględnieniem restrukturyzacji i rozwoju małego gospodarstwa	Wizyta w gospodarstwie III etap Realizacja PRG	PRG	I rok
5	Omówienie przebiegu realizacji przedsięwzięcia	IV etap Wnioski	PRG	II rok

V. Narzędzia pracy doradczej

Kryterium podstawowe dostępu do usługi „Restrukturyzacja małych gospodarstw” – lista sprawdzająca

Lp.	Kryteria dostępu do usługi	TAK	NIE
1	Osoba fizyczna, pełnoletnia		
2	Prowadzi gospodarstwo rolne osobiście *		
3	Rolnik zamierza rozwijać swoje gospodarstwo		
4	Gospodarstwo nie korzystało dotychczas z usługi doradczej „Restrukturyzacja małych gospodarstw”		
Zaznacz poprzez wstawienie znaku X			

*Uznaje się, że rolnik będący osobą fizyczną kieruje gospodarstwem, jeżeli ponosi i czerpie korzyści w związku z prowadzeniem tego gospodarstwa i podejmuje wszelkie decyzje dotyczące jego prowadzenia.

Wymagane udzielenie odpowiedzi TAK na wszystkie pytania – spełnienie kryterium dostępu.

VI. Załączniki

1. Planowanie Rozwoju Gospodarstwa Rolnego – aplikacja Excel.
2. Planowanie Rozwoju Gospodarstwa Rolnego – broszura.